

POM11JO
MONILUKUTAIDOSTA JA KIELITIETOISUUDESTA
ERI OPPIAINEISSA

Syksy 2016
Kainulainen

2000-LUVUN TAIDOT / 21TH CENTURY SKILLS

TAPA AJATELLA

- “ Luovuus ja innovatiivisuus
- “ Kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu
- “ Oppimaan oppiminen

TAPA TEHDÄ TYÖTÄ

- “ Kommunikaatio
- “ Yhteistyö

TYÖVÄLINEIDEN HALLINTA

- “ Informaation lukutaito
- “ TVT-aidot ja verkko-oppiminen

KANSALAISENA MAAILMASSA

- “ Globaali ja paikallinen kansalaisuus
- “ Elämä ja työura
- “ Kulttuuritietoisuus ja sosiaalinen vastuu

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan **erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja**, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan **omaa identiteettiään**. Monilukutaito perustuu **laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä**. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee **taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla**. Monilukutaito tukee **kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen** kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia **erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa**. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää **rikasta tekstiympäristöä**, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia **erilaisista teksteistä nauttimiseen**. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. **Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta**. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

mainoskupla.fi

KUKA, MISSÄ, MIKSI?

Koneen nimi on semc-223d-a

Sauron ok

Ad-tili poistettu ja liitetty uudelleen ok

poistettu sccm:mästä ja liitetty uudelleen ok

Win7 x64 With software ok

Eli kun kone tulee niin letkuihin vaan ja F12

Arto

TEKSTIEN KEHYSTÄMINEN

Aluksi

- Millainen olo tekstistä tulee?
- Mitä tämä teksti yrittää tehdä minulle?

Sitten

- Miksi teksti on kirjoitettu, mikä tehtävä tekstillä on?
- Kuka tekstin on tuottanut ja miten? Missä se on julkaistu?
- Ketä varten teksti on tuotettu? Kuka sitä käyttää, mihin ja miten?
- Mistä löytyy samanlaisia tekstejä?
- Millaisia tarkoitusperiä tekstillä on? Kenen etuja se palvelee?

HUGO TUULET * DÄMAJ
AN JOSET TUULE PÄÄMA
JAN NIN KÄY HUNOSIT
JAMARITAMINAOGA
PÄMAJSA

Otto 02/2015

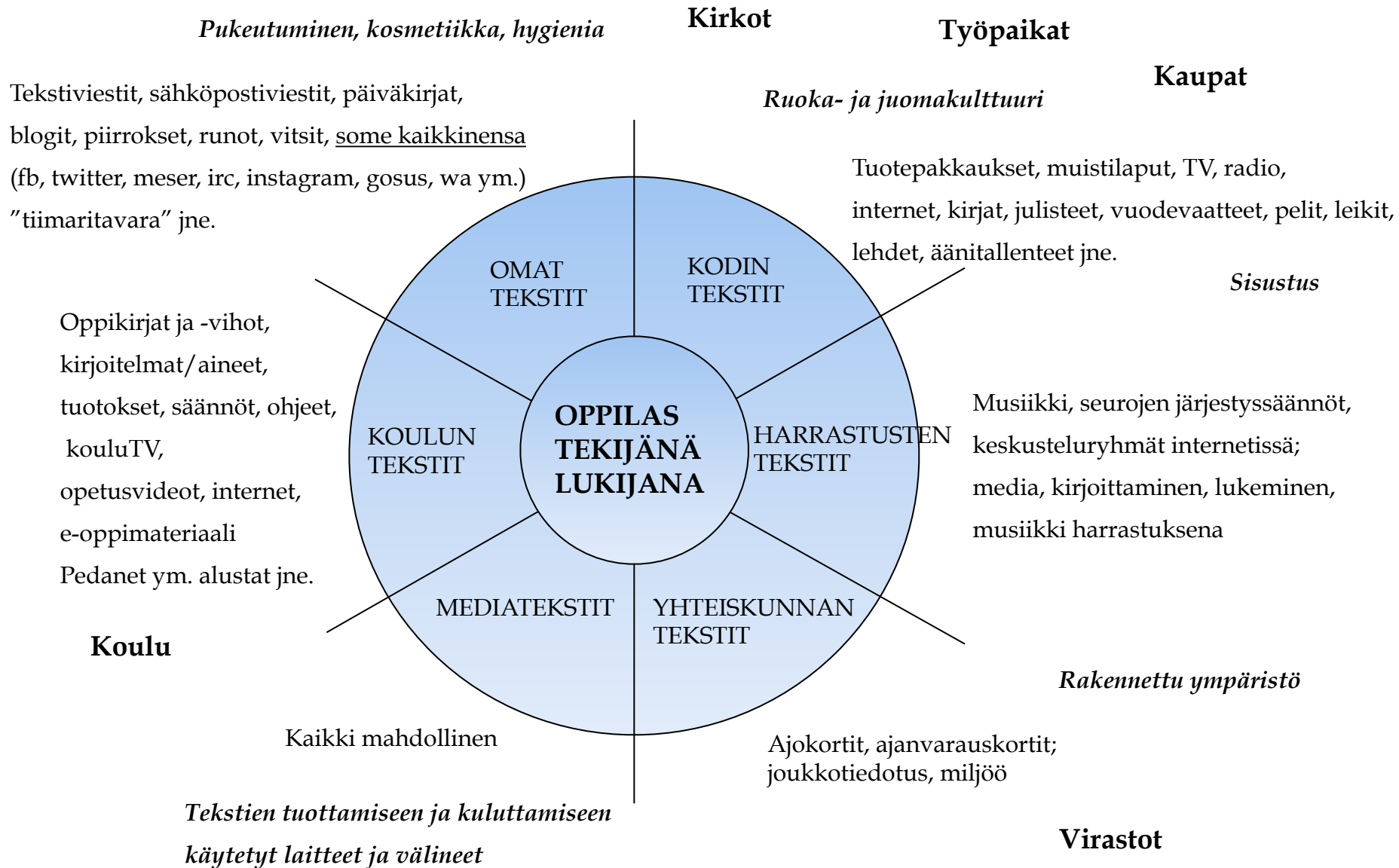
LASTEN OMIA JUTTUJA

Olipakeran Pien
Hiiri joka oli iloi-
n. koska hän oli matkalle
puis-toon. kun hän.
pää-si puis-toon hän
ta-pa-si. lau-ran
lau-raoli: Hii-ren
paras-ys-tävä:
He-leik-kivä Yh-Des-sä
il-taan-as-ti
sit-ten-lau-
holi lähd-
tävä.

Martha 27/11/14

LÄHTÖKOHTANA OPPILAS TEKSTIMAISEMINEEN

(KS. MM. BARTON 2007; LUUKKA 2005; MARSH 2003; GEE 1990)

PLE NS. KOLMANTENA TILANA

(MUKAILTU MM. KAINULAINEN 2011)

PLE = personal learning vironment, henkilökohtainen oppimisen ympäristö, joka yhdistää teknologian, pedagogiikan, oppimisen ja ihmiset tukien oppijan omistajuutta omaan oppimisprosessiinsa (ks. esim. Juntunen & Laakkonen 2014)

Omat tekstit: tekstiviestit, sähköpostiviestit, päiväkirjat, blogit, piirrookset, runot, vitsit, some kaikkienensa (fb, twitter, meser, irc, instagram, gosus, wa ym.) "tiimaritavara" jne.

VAPAA-AJAN
TEKSTIT JA
TEKSTI-
KÄYTÄNTEET

Kodin tekstit: tuotepakkaukset, muistilaput, TV, radio, internet, kirjat, julisteet, vuodevaatteet, pelit, leikit, lehdet, äänitallenteet jne.

**kulttuurit, sosiaaliset
instituutiot ja auktoriteetit**

Yhteiskunnan tekstit: ajokortit, ajanvarauskortit; Eri yhteisöjen järjestyssäännöt; joukkotiedotus

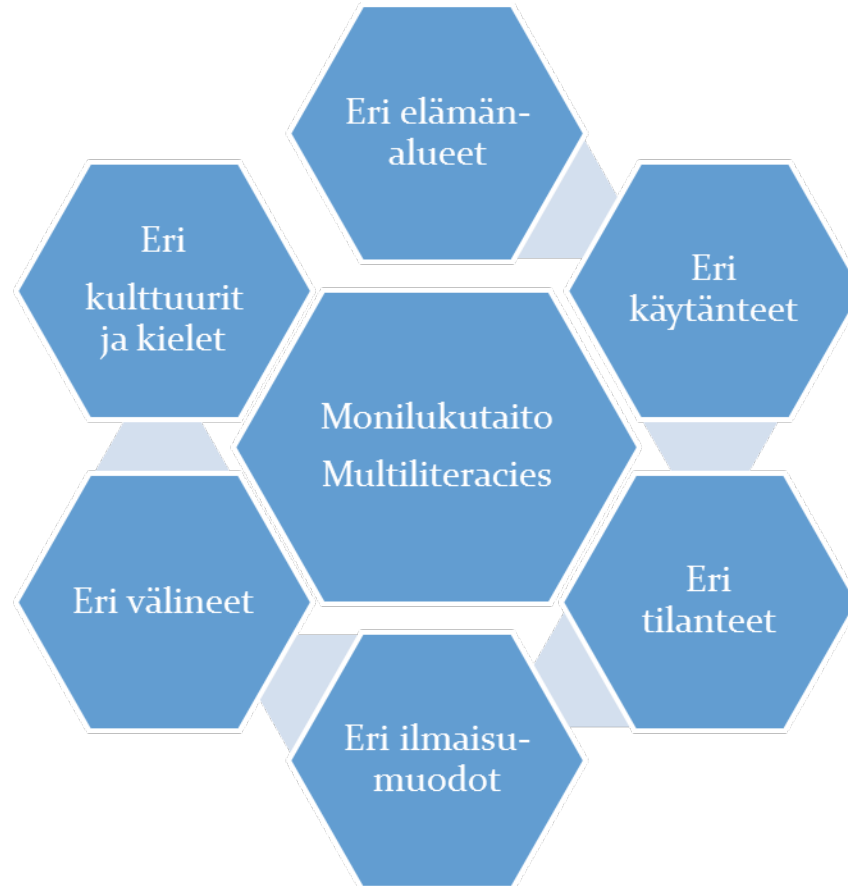
KOLMAS TILA
PLE

KOULUN
TEKSTIT
JA TEKSTI-
KÄYTÄNTEET

Oppikirjat ja -vihot, kirjoitelmat/aineet, tuotokset, säännöt, ohjeet, kouluTV, opetusvideot, internet, e-oppimateriaali, koulun käyttämät alustat jne.

**teknologia,
tekstien tuottamiseen ja
kuluttamiseen käytetyt
laitteet ja välineet**

MONILUKUTAITO

”Monilukutaitoinen osaa tulkita, käyttää ja tuottaa monimediaisia ja perinteisiä tekstejä, jotka käyttävät kielellisiä, visuaalisia, äänellisiä ja spatiaalisia keinoja, sosiaalisia, kulttuurisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia tarpeita varten erilaisissa sosiaalisissa ja kulttuurisissa konteksteissa” (Luukka 2012)

Eri oppiaineiden tekstit (Luokka 2012)

	määrittele	luokittele	uskonto
maantieto	kerro		
	kuvaa	selosta	elämäkatsomustieto
biologia	prosesseja		historia
terveystieto	selosta tapahtumia		
	ohjaa		yhteiskuntaoppi
matematiikka	selitä	vertaile	kuvataide
fysiikka	selitä suhteita		musiikki
kemia		argumentoi	liikunta
	arvioi		käsityö
		pohdi	
äidinkieli ja kirjallisuus		muut kielet	kotitalous

PARITEHTÄVÄ

Antakaa esimerkki tilanteesta, jossa oppilas selittää jonkin OMAN ideansa

- a) sanallisesti
- b) visuaalisesti
- c) diagrammilla tai kuvaajalla
- d) käyttäen lukuja
- e) käyttäen symboleja
- f) kehon avulla
- g) konkreettisilla välineillä
- h) jollain muulla.

Taulukko 2. Tekstilajien jatkumo (Gibbons)

Kielenkäyttötilanne	Tekstilaji	Teksti
1. Oppilaat tutkivat pienryhmässä metallien magneettisuutta.	suullinen kuvaus	Kato, se saa ne liikkuu. Noi ei tarttunu.
2. Oppilaat raportoivat muulle luokalle havainnoistaan.	suullinen selostus	Me saatiin selville, että nastat tarttuvat magneettiin.
3. Oppilaat kirjoittavat raportin kokeestaan.	kirjallinen selostus	Kokeemme osoitti, että magneetti vetää puoleensa joitain metalleja.
4. Lasten tietokirjan teksti	luonnontieteellinen selitys	Magneettista vetovoimaa ilmenee ainoastaan rautapitoisten metallien välillä.

Kuinka usein keskitymme vain kirjalliseen kielimuotoon?

Kuinka usein kirjallisen tuotoksen laatimista ei opeteta kirjoittamisen opetuksena?

KIELELLÄ OPITAAN JA OPISKELLAAN MUISSAKIN KUIN KIELIAINEISSA

MITÄ KAIKKEA KIELELLÄ TEHDÄÄN ERI OPPIAINEISSA

Muistelkaa pareittain/pienryhmissä aluksi sitä, mitä kaikkea kielellä tehtiin ja mihin kaikkeen kieltä käytettiin eri oppiaineissa omana kouluaikanaanne

- toiminta (miten opettajat ja oppilaat käyttivät kieltä)
- tuotokset (millaisia tekstejä tuotettiin; huom. laaja tekstikäsitys)

MONILUKUTAIDOA ERI OPPIAINEISSA

KIELELLÄ OPITAAN JA OPISKELLAAN MUISSAKIN KUIN KIELIAINEISSA

© Kainulainen 2015 (Kauppista 2012 mukailen)

- Valitkaa yksi oppiaine ja miettikää, miten oppiaineessa huomioidaan monilukutaidon näkökulmat ja ollaan kielitietoisia
- Ideoikaa myös tapoja huomioida oppilaan elämysmaailma oppiaineen ja sen monilukutaidon opetuksessa

PALJONKO TERMINOLOGIAA TARVITAAN ERI OPPIAINEISSA?

Mitä ja milloin käsitteitä tarvitaan opetuksessa
(esim. *subjekti* vai lause junana, jossa
predikaattiverbi veturi ja muut lauseenjäsenet
vaunuja; *käänteisluku* vai idea ilman termiä)